

Månadsnytt

Årgång 25 – Nr 8 – November 2009

**Sveriges Pensionärsförbund – Seniororganisationen i tiden
Karlskogaföreningen**

Medlemsbladet som blev en tidning

Månadsnytt 25 år

Det ska celebreras med ett jubileumsnummer
med några sidor i färg för första gången.

Här är redaktionsgruppen samlad. Från vänster: Jan-Erik Averås, texter och foto, Britta Angenete Gillberg ansvarig för annonserna, Bengt Aldén texter och foto, Birgitta Hede texter, gåtor och korrekturläsning och Allan Hede ansvarig utgivare.

Foto: Anette Persson, Solbringen.

**Något om
historien bakom
Månadsnytt
kan ni läsa
på sidorna 6 och 7.**

**”Nog går det på min
tid men Oscars pojkar
får ett helvete”
skriver Edling om
på sidan 11.**

**Från 80+ träffen
den 12 november
med reportage
och bilder
på sidan 13.**

Almanackan

(Sparas lämpligen till nästa nummer av Månadsnytt)

Manusstopp för nästa nummer av Månadsnytt, tisdagen den 19 januari.

Distribution, fredagen den 29 januari.

Onsdag 2 december kl. 14.00-16.00

Träffen. Livsforum. Se notis i M-nytt 7.

Fredag 4 december kl. 15.00

Solbringen. Club Solbringen "PRO:s centrala sånggrupp" underhåller. Anmälan till exp. tel. 302 40 senast 2 dec kl. 11.30.

Lördag 5 december kl. 10.00- 12.30

Träffen. Luciatåg. Glögg och Kaffeservering.

Måndag 7 december kl. 14.00

Träffen. Stickkafé.

Tisdag 8 december kl. 14.00

Månadsmöte. Missionskyrkans samlingsal. Reservdelsmänniskan del 3. Se notis! Anmälan till exp. tel. 302 40 senast 7 dec. kl. 11.30.

Torsdag 10 december kl. 14.00

Träffen. Kafferepet.

Tisdag 15 december kl. 14.00

Vetgiriga Veteraner. Missionskyrkans samlingsal. **Karin Öman** – Jultraditioner förr och nu. Se notis! Anmälan till exp. tel. 302 40 senast 14 dec. kl. 11.30.

Måndag 11 januari kl. 14.00

Träffen. Stickkafé.

Tisdag 19 januari kl. 14.00

Vetgiriga Veteraner. Missionskyrkans samlingsal. **Bror Gillström** – Bilder från det gamla Karlskoga. Även industri och idrotts-

bilder. Anmälan till exp. tel. 302 40 senast 18 jan. kl. 11.30.

Måndag 25 januari kl. 14.00

Träffen. Stickkafé.

Torsdag 28 januari kl. 14.00

Träffen. Kafferepet.

Tisdagen 2 februari kl. 14.00

Årsmöte. Missionskyrkans samlingsal. Se notis!

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna

Yvonne o Jan Fagrell, Mekanikergatan 2 D
Karin Hansson, Motionsvägen 14
Maj-Britt Jonsson, Tegnervägen 7 B
Torbjörn Josefsson, Jordgubbsvägen 21
Gunilla Nilsson, Lupinvägen 10
Leila Raudsaar, Hållsjöhyttan 651
Per Waernér, Sandängsvägen 17

Rättelse

Margareta Lundin bor på Österbrovägen 17

Gemensamma hushåll som får två exemplar av tidningen Veteranen var vänliga och ring Expeditionen. Tel. 302 40.

Julledigt

Expeditionen är stängd från den 16 december till 11 januari 2010.

Vi önskar alla medlemmar

En God Jul och Gott Nytt År!

Ansvarig utgivare:
Redaktionskommitté:

Annonser:
Kansli och expedition:

Föreningens ordförande:
Föreningens sekreterare:
Föreningens kassör:
Föreningens hemsida:
Föreningens PlusGiro:
Föreningens Bankgiro:
Tryckning:

Allan Hede, tel 536 02. E-post: hede.allan@telia.com
Bengt Aldén, tel 370 24, e-post: bengt29@tele2.se, Jan-Erik Averås, Ulla Carlström, Birgitta Hede och Inge Liljegren. E-post: m-nytt@blixtnet.se
Britta Gillberg, tel 527 11. E-post: britta.gillberg@comhem.se
SPF, Solbringen 80, Loviselundsvägen 73, 691 83 Karlskoga. Tel 302 40.
E-post: 0586-30240@telia.com Öppen vardagar kl. 10-12.
Allan Hede, tel 536 02. E-post: hede.allan@telia.com
Kajsa Werner, tel 541 63. E-post: kajsa.werner@folkbildning.net
Gunnar Nordström, tel 546 79. E-post: gunnar.nordstrom@tele2.se
www.spf.karlskoga.just.nu E-post: christer@lasson.st
94 41 25-4
5715-5640
Karlskoga Grafiska, tel 300 53. E-post: grafiska@telia.com

Ordföranden har ordet

För 25 år sedan började vår SPF-förening att utge en egen medlemstidning. Det var Alf Bande som var initiativtagare till denna tidning liksom mycket annat under hans ordförandetid. För 12 år sedan tog Bengt Aldén över ansvaret för tidningen och sedan dess har föreningen haft en fantastisk tidning som väckt beundran och avundsjuka hos många, många andra SPF-föreningar i landet. Tack alla Ni som är och har varit engagerade i skapandet och distributionen av denna tidning. Vi uppmärksammar 25-årsjubileet med att utge detta nummer med en tillbakablick och ett tryck delvis i färg.

Det finns mycket i vår förenings verksamhet som blivit möjligt tack vare vår förenings storlek. Utöver tidningen har vi en egen klubblokal med en mängd olika aktiviteter varje vecka. Tack vare vår storlek kan vi ha en expedition som ger medlemmarna en mycket bra service fem dagar i veckan. Reseverksamheten i föreningen är omfattande och mångsidig, också en följd av föreningens storlek. Föreningens friskvårdsverksamhet består av många delområden, inte heller det hade varit möjligt i en liten förening. Så enligt min mening finns det nästan bara fördelar med att vara en stor förening.

Det finns mycket i vår förenings verksamhet som blivit möjligt tack vare vår förenings storlek. Utöver tidningen har vi en egen klubblokal med en mängd olika aktiviteter varje vecka. Tack vare vår storlek kan vi ha en expedition som ger medlemmarna en mycket bra service fem dagar i veckan. Reseverksamheten i föreningen är omfattande och mångsidig, också en följd av föreningens storlek. Föreningens friskvårdsverksamhet består av många delområden, inte heller det hade varit möjligt i en liten förening. Så enligt min mening finns det nästan bara fördelar med att vara en stor förening.

Verksamhetsåret 2009 närmar sig nu sitt slut. Årsmötet blir tisdagen den 2 februari i Missionskyrkan (program se separat notis). Jag avgår då som ordförande och som ny ordförande kommer valberedningen att föreslå Kajsa Werner. Hon har varit föreningens sekreterare i två år, ingår i distriktsstyrelsen, har stor föreningserfarenhet och är mycket lätt att samarbeta med. Föreningen är att gratulera till att få en sådan bra ordförande.

Eftersom det här är sista numret av Månadsnytt 2009 vill jag avsluta min spalt med att önska Er alla en God Jul och Ett Gott Nytt År.

Allan Hede

Månadsmöte

Tisdagen den 8 december kl 14.00

Missionskyrkans samlingsal

Program: Reservdelsmänniskan del 3

Efter tidigare besök av Arne Lind NobelBiocare och Mats Haglund Karlskoga Lasarett avslutar SPF höstens tema reservdelsmänniskan med att låta fem SPF-medlemmar berätta om sina erfarenheter före, under och efter respektive operationer.

De inbjudna är Bengt Aldén, Arne Arvidsson, Dan Danielsson, Gunnar Frisk och Birgitta Hede. Möjligheter finns för dig som är åhörare att begära ordet och berätta om egna erfarenheter.

Efteråt kaffe, skinksmörgås och pepparkaka. Lotterier och samvaro i vanlig ordning. Glöm inte anmälan till exp. tel. 30240.

VÄLKOMNA till en ledig och lättsam men ändå seriös eftermiddag.

Kjell Selander

Vetgiriga Veteraner

Tisdagen den 15 december kl 14.00

Missionskyrkans samlingsal

**Program: Karin Öman – Jultraditioner
förr och nu.**

Vår duktiga och fångslande fd hembygdsordförande Karin Öman besöker oss på nytt. Hon kommer, som ämnet säger, att ta oss med till jular både i dåtid och nutid.

Kaffe med dopp och trevlig samvaro ingår.

Anmälan till exp. tel. 302 40 senast 14 dec.

Vetgiriga Veteraner

Tisdagen den 19 januari kl 14.00

Missionskyrkans samlingsal

**Program: Bror Gillström – Karlskogabilder
från förr. Även bilder från industri och idrott.**

Bror är genuin inföding och bl a verksam i idrottsveteranerna. Han kommer att i bild och ord ta oss med till flydda tider i vår kära Karlskogahistoria. Ett föredrag som borde tilltala många – inte minst undertecknad!

Anmälan till exp. tel. 302 040 senast 18 jan.

Kjell Selander

Årsmöte

Tisdagen den 2 februari 2010 kl. 14.00

Missionskyrkans kyrksal

Program:

Välkommen: **Allan Hede**, Parentation: **Monica Albertus**, Musik: **Lili-Ann Regestad**, Avtackningar, Årsmötesförhandlingar, Avslutning: Nya ordföranden.

Därefter samling i samlingsalen med **Sune Olsons** underhållningsprogram "Lite stim, lite stoj och lite allvar".

Kaffe, lotterier m.m. Anmälan till exp. tel. 302 40. Ytterligare information i nästa Månadsnytt.

Välkomna!

Brevduvorna

65 medlemmar i föreningens tjänst

För föreningen och Månadsnytt är våra 65 ordinarie Brevduvor plus 5 ersättare ovärderliga, dels när det gäller att snabbt och säkert få ut föreningens meddelanden, Lathunden och framförallt Månadsnytt. Dels sparar föreningen dyra portokostnader. Utan Brevduvornas hjälp skulle Månadsnytt helt enkelt inte kunna ges ut i sin nuvarande form.

Idén med Brevduvor knäcktes av den nu bortgångne medlemmen Sven Carlsson som var samtida med Alf Bande och Ragnar Engström i ett tidigt skede av föreningens historia.

Uppläggningsen av Brevduvornas distrikt sköts av Hermine Söderberg. Rapporterar någon Brevduva förhinder ser hon till att ersättare kallas in. När tidningarna kommer från tryckeriet tar flickorna på expeditionen hand om dem och räknar och sorterar upp dem på respektive brevduvedistrikt. Ett nog så tidsödande arbete. Sedan är det bara att vänta tills Brevduvorna kommer och hämtar sina buntar. Det finns många Brevduvor som i många år troget sett till att tidningar och andra meddelanden kommer till rätt adressat.

Text: Bengt Aldén

Foto: Harry Söderberg och Bengt Aldén

Lillebil Sucksdorff och Gun Carlberg i arbete med uppräknigen av Månadsnytt på expeditionen.

Marianne Nordlander, Håkan Svensson och Bert Thiger, tre andra duktiga Brevduvor.

Hermine Söderberg sköter brevduvedistriktens bemanning.

Inga-Britta och Olle Engman har delat ut ett 40-tal Månadsnytt i ett tiotal år i villaområden kring Böljevägen och norr om E18 och levererar även tidningar till Brevduvorna Gunnel Bergblund och Barbro Svensson.

Magne Gustavsson har varit Brevduva i 13 år men slutar med ålderns rätt efter årsskiftet.

Lars Markusson berättade om möten med människor

Lördagen den 7 november gästades Träffen av kyrkoherde Lars Magnusson som berättade om personer han mött.

Det var 1976 Lars Markusson kom som ung nyutbildad präst till Karlskoga. Mycket har förändrats sedan dess. Karlskoga var en stad med framtidstro på närmare 40 000 invånare. Norra Europas största rondell hade byggts här. Den första pizzerian, Colosseo, hade öppnat på Hotellgatan, för övrigt på samma gata där Träffenlokalen ligger.

Vilka personer mötte då Lars i Karlskoga? En person han särskilt minns var Gudrun Gustavsson som var diakon i kyrkan. Hon var rakt på sak och hade den lilla egenheten att hon hade svårt att komma i tid på morgnarna vilket berodde på att hon tog långa promenader varje morgon i staden. ”Jesus och jag går och möter karlskogaborna” sa hon. Gudrun var med och startade ”småkyrkor” i källarlokalerna. Andra karlskogaprofiler som Lars träffade var kyrkoherde Sigurd Bergström, som var en något barsk herre, Ragnar Jansson, som kom till kyrkan varje söndag och alltid satte sig längst ned och Erik Findén, som var kyrkvärd.

Olof Sundby, ärkebiskop med stor portion humor var från Karlskoga. Det var svårt för en del präster att fånga åhörarnas intresse. En del slum-

rade till. Då gav Sundby prästerna följande råd: Säg något oväntat t.ex. Jag har älskat en kvinna – åhörarna vaknar då upp – min hustru. Fortsätt då med: Jag har älskat ytterligare en kvinna – nu är alla klarvakna – min mor. En präst beslöt att följa rådet så han sa: Jag har älskat en kvinna. Åhörarna vaknade. Då fortsatte han: Jag har också älskat en annan kvinna – ärkebiskopens mor. Den prästen hade nog inte riktigt fattat rådet!

En annan känd person som bott i Karlskoga är Selma Lagerlöf. Under sin konfirmationstid bodde hon i prästgården. Senare vistades hon en del i Ölsboda där hennes goda vän Anna Yngström bodde. Selma har skrivit om Stora Sjötorp i Lövensköldska ringen. Då är det Ölsboda som står som modell. Lars citerade Selma Lagerlöf: ”Det finns alltid en tredje utväg om du är i stånd att hitta den.”

Ämnet för Lars kåseri var ju möten med människor och han valde att läsa dikten Människors möte av Hjalmar Gullberg.

*Om i ödslig skog
ångest dig betog,
kunde ett flyktigt möte
vara befrielse nog.
Giva om vägen besked,
därpå skiljas i fred:
sådant var främlingars möte
enligt uråldrig sed.
Byta ett ord eller två
gjorde det lätt att gå.
Alla människors möte
borde vara så.*

Text: Majken Lason

Dags att reflektera

Nu när hösten har kommit och det mörknar mycket tidigare, är det hög tid att se över reflexmaterialet. Reflexer är en färskvara som behöver bytas efter 4-6 år. 40 procent av alla trafikolyckor, där gående är inblandade, inträffar när det är mörkt.

Det finns olika typer av reflexer med varierande applikationsmöjligheter. Den vanliga reflexbrickan med snöre/säkerhetsnål samt clips och stripes med kardborrelås. På senare tid har reflexvästen kommit, som är ett ypperligt plagg för gående, motionärer, cyklister samt inte minst för dem som å yrkets vägnar arbetar och vistas vid vägarna. I vissa sjukvårdsväskor för bilar ingår reflexväst. En del länder har lag på att reflexskyddsväst skall ingå i bilens grundutrustning. Tänk på att du ser bilen mycket tidigare än föraren ser dig och när vägbanan är blöt blir den mörkare.

Vi **syns** – i trafiken.

Per-Olov Backman, Trafiksamordnare

Redaktionen, styrelsen och personalen på expeditionen önskar alla medlemmar och läsare en riktigt

God Jul och ett Gott Nytt År!

Medlemsbladet som blev en tidning

Månadsnytt 25 år

Karlskogas SPF tidning Månadsnytt kan i år fira 25 år. Det ska vi fira med ett litet jubileumsnummer. Några av sidorna är t.ex. i fyrfärgstryck. Den lyxen kan vi tyvärr inte kosta på oss så ofta. Men tidningen hoppas vi ändå ska vara läsvärd som en kontakt medlemmarna emellan. Egentligen är vi som amatörer ändå lite stolta över vår produkt. Ingen SPF-förening i hela landet har någon liknande medlemstidning. Både på förbundet, distrikten och bland andra föreningar är man också imponerade av vår tidning. Men en av förutsättningarna är dugliga medarbetare, vår förenings storlek, ekonomi och brevduvorna.

Det hela började med att redaktören och förnyaren Alf Bande tillträdde som ordförande 1984. Han lyckades med bl.a. Ragnar Ström som duktig medlemsvärvare kraftigt öka medlemsantalet. Tidningsmannen Bande började då också utge ett enkelt maskinskrivet medlemsblad i A5 storlek på 8 sidor. Det innehöll då kortfattade meddelanden om möten, resor, nya medlemmar och maskinskrivna illustrerade annonser. En medarbetare som redan då var flitig var signaturen Ulla. Hon skrev redan då trevligt om t.ex. julfirande 1998.

Alf Bande.

Månadsnytt framsida i A5 format 1993.

En annan bidragande orsak i sammanhanget var att medlemmen Sven Carlsson fick idén med Brevduvorna vilket fick stor betydelse genom att man kunde spara portokostnader. En annan betydelsefull märkesman var Ragnar Engström som startade publikationen Lathunden. Han sålde själv också annonser till den långt upp i 90-årsåldern. Lathunden har genom åren kommit att bli ett välkommet ekonomiskt tillskott till föreningskassan.

1998 tillträdde rektor Gunnar Rosbro tillsammans med Karlskoga Tidnings före marknadschef Bengt Aldén som ansvariga för Månadsnytt. En första åtgärd blev att gå upp i format till A4 och öka antalet sidor. Slussvaktmästaren vid Knappfors Anders Aureliusson skrev in sidorna på sin dator i slussvaktarstugan eller i hemmet i närheten av Linneback. Varefter Karlskoga Grafiska fick sköta tryckningen.

Det här upplägget visade sig bli lite bökigt varpå Gunnar Rosbro snart tackade för sig och undertecknad fick därefter ta över hela ansvaret. Självt var jag ju i över 30 år fotohandlare och fotograf men efter överlåtelsen av den verksamheten blev jag knuten till Karlskoga Tidning.

Det var naturligtvis inte helt lätt alla gånger att försöka få ihop en läsvärd tidning på 16 sidor. Men som tur är har det funnits duktiga medarbetare genom åren. Några är t.ex. **Ulla Carlström, Bertil Edling, Alf Bande, Inge Liljegren, Eric Ola Olsson, Birgitta och Allan Hede, Ulla och Jan-Erik Averås.** Ola har för övrigt ritat loggan till Månadsnytt som pryder tidningens omslag.

Numera är vi en redaktionskommitté som hjälps åt och för närvarande består den av **Birgitta Hede, Jan-Erik Averås, Britta Angenete Gillberg och undertecknad med Allan Hede som ansvarig utgivare.**

Produktionen går i huvudsak till så att vi planerar utrymmet för de olika sidorna och försöker sedan bevaka och rapportera om föreningens olika aktiviteter kompletterat med Almanackan, reseverksamheten, reseberättelser, kåserier, porträtt av intressanta personer m.m. Detta skriver vi in på våra datorer efter en bestämd mall. Lillebil Sucksdorff i sin tur sammanställer alla program och skriver ut Almanackan och resorna och Britta Angenete Gillberg säljer annonser. Av allt det materialet görs en s.k. dummy.

Bo Spåre, Karlskoga Grafiska.

Allt material tillsammans med bilder presenteras sedan för Bo Spåre på Karlskoga Grafiska. I det sammanhanget måste Bo Spåre berömmas för gott samarbete och det professionella arbete han gör.

Efter korrekturläsning som Birgitta Hede och Jan-Erik Averås sköter sänds materialet sedan elektroniskt till det tryckeri i Mosås som Karlskoga Grafiska samarbetar med. De trycker sedan tidningen, packar och sänder den till våra duktiga medarbetare på expeditionen som räknar och sorterar dem efter brevdudodistrikt.

Månadsnytt i dess nuvarande utformning har nu funnits i 11 år och med 8 nummer per år och 16 sidor har det blivit cirka 1400 sidor! Förhoppningen är att vi ska kunna trycka den i en fyrfärg, men än så länge sätter kostnaden hinder i vägen.

Problemet är ju också att få till en så läsvärd och omväxlande medlemstidning som möjligt. Därför är redaktionen tacksam för all hjälp vi kan få. Med ett medlemsantal med över 1400 medlemmar finns det säkert många medlemmar med intressanta upplevelser och skrivkunskaper som skulle kunna bidra på olika sätt. Ta därför gärna kontakt med någon i redaktionen eller skriv till Månadsnytt.

Förhoppningen är att Månadsnytt ska kunna finnas kvar i ytterligare 25 år, även om nuvarande medarbetare då inte är med längre. Men med teknikens hjälp är den då säkert inte längre en papperstidning utan en elektronisk produkt som poppar upp i medlemmarnas datorer, TV eller mobiltelefoner.

Text: Bengt Aldén

Efterlysning!

Någon medarbetare på expeditionen har för ett antal år sedan i sin städning tyvärr kastat bort gamla nummer av Månadsnytt. Nu hoppas styrelsen att någon medlem har några gamla nummer liggande någonstans. Det gäller i första hand nummer från 1989 och fram till 1998. Det rör sig alltså om de tidningar som Alf Bande producerade och de var maskinskrivna i A5 format.

Tidningarna kan lämnas in på föreningens expedition.

Styrelsen tackar på förhand

Ulla Carlström och Bertil Edling två av Månadsnyttts profiler och trotjänare

Ulla Carlström var före sin pensionering informationschef vid AB Bofors då Claes Ulrik Winberg var drivande chef. Hon hade tidigare en anställning vid en reklambyrå vilket i sin tur ledde till att hon anställdes av AB Bofors. Det var då en hektisk och omvälvande tid när mycket hände och skrevs om Bofors.

För Ullas del började hon skriva sina krönikor i Månadsnytt redan 1998 vilket betyder att hon medverkat i runda tal till drygt 80 krönikor! Eller 80 handskrivna A4 sidor, med tankegångar om praktiskt taget allt mellan himmel och jord.

Lägg därtill att hon blev föreningens tredje kvinnliga ordförande 1997. En post hon skötte till 1999. Enligt henne själv skulle hennes ordförandeskap bara bli en parentes men det blev den ingalunda. Hon medverkade bland annat till att förnygra styrelsen och få in många nya pensionärer som medlemmar i samband med att AB Bofors erbjöd flera medarbetare s.k. avtalspension. Under en tid var hon också ansvarig för programverksamheten för Club Solbringan.

Ulla bor också numera i en fin lägenhet på Solbringan och har lovat att fortsätta skriva sina krönikor i Månadsnytt även om hon säger att idéerna, inspirationen och orken ibland kan tryta. Redaktionen och läsarna hoppas dock på många fler personliga funderingar över livet i dagens samhälle. Flera läsare hävdar också att det är just Ullas krönika de först läser i Månadsnytt.

Bertil Edling arbetade fram till sin pensionering 1995 först som adjunkt sedan studierektor och rektor för Södra rektorsområdet i Karlskoga därefter i tre år på Folkhögskolan i Kristinehamn. Han har också under många år anlitats som lärare för historiska studiecirklar först i Medborgarskolans regi därefter i Studieförbundet Vuxenskolas regi. Dessa cirklar har mestadels varit fulltecknade år i förväg.

När Bertil blev medlem i SPF blev det naturligt att undertecknad bad Bertil medverka i tidningen framförallt med sina historiska kunskaper. Det har allt sedan dess blivit ett 70-tal mycket intressanta och läsvärda artiklar och citat kompletterat med tidsenliga illustrationer. Citaten och kommentarerna kommer bl.a. från hans kära husbok Bondepraktikan. De brukar vara kompletterade med berättelser om olika historiska händelser. Händelser som säkert ofta fallit i glömska hos många. Eller vad sägs om berättelser om Erik XIV:s misslyckade frieri till dåvarande drottning Elisabeth av England, Ett svenskt kolonialäventyr i Västindien, Ett elakartat uppträdande på Nyköpingshus, Linköpings blodbad på 1600-talet, Kung Byxlös, Gamla och nya tiders julfirande m.m. Han har också medverkat som föredragshållare på Träffen ett flertal gånger.

Text och foto: Bengt Aldén

Det hemligaste hemliga: Chiffer och krypto på FRA under kriget

Tack vare att tyskarna tog över en telegraflinje, som kunde avlyssnas, längs Västkusten till ockupationstrupperna i Norge och att FRA lyckades knäcka det tyska chiffersystemet, så kunde Sverige under hela första delen av Andra världskriget hålla reda på vad tyskarna skulle företa sig. Det var frågan om Hitlers mest hemliga kommunikationer.

Detta var innehållet i en fängslande berättelse för oss Vetgiriga Veteraner som hade samlats den 20 oktober. Den som berättade var FRA-veteranen Bengt Beckman nu 84 år. Han hade som värnpliktig kommit till FRA 1945 och stannat där, senare som tjänsteman, större delen av livet.

Tyskarna hade en komplicerad chiffermaskin, men gjorde misstaget att använda samma nyckel lite för ofta, så att vårt kryptogeni, Arne Beurling lyckades knäcka chiffret fullständigt och sedan var det fritt fram att läsa alla meddelanden. Och de var många. Under kulmen i november 1942 lämnades upp till 10000 meddelanden om dagen till Försvarsstaben, t ex kunde man noggrant följa det tyska fälttåget genom Ryssland 1941-43 och få fram att det inte gick så bra. När tyskarna så små-

ningom fick reda på att chiffret knäckts hade inte mindre än 300 000 telegram levererats.

I Sverige utvecklades egna chiffermaskiner. Hagelinmaskinen, som under hela efterkrigstiden, fram tills datorerna tog över, användes i försvaret och för den diplomatiska utrikeskorrespondensen, har det aldrig visat sig att någon utomstående lyckats knäcka.

Är man mera intresserad i ämnet rekommenderas Bengt Beckmans bok som finns i pocketupplaga: *Svenska kryptobedrifter, Bonnier Pocket 2006*.

Att Bengt Beckman kommit till oss, vilket vi tackar för, berodde på en kontakt med Ingrid Jansson. De hade en gång varit skolkamrater i Kristinehamn.

Text och foto: Jan-Erik Averås

Föredragshållaren Bengt Beckman, kryptospecialist, tillsammans med vår f.d. ordförande Ingrid Jansson, skolkamrater från Kristinehamn.

Månadsmöte i november: Passion för livet

Passion för livet är ett samarbetsprojekt mellan Sveriges Kommuner och Landsting och Kultorum, som är en del av Landstinget i Jönköpingslän.

På initiativ av Kajsa Werner fick vi på Månadsmötet den 11 november besök av Elsa Ingesson,

Kajsa Werner och vår gäst Elsa Ingesson.

rehabiliteringsläkare från Jönköping, som mycket engagerat berättade för oss vad projektet går ut på.

Elsa berättade i början att om 10 år är var 9:de person i Karlskoga över 75 år. Vi som är seniorer och har slutat våra vanliga arbeten har en arbetsuppgift kvar: Se till att vi har bästa möjliga liv under resten av livet.

Syftet med Passion för livet är att ge seniorer kunskap och verktyg för att skapa ett hälsosamt liv. Det ingår också att stärka seniorerna att själva ta aktivt ansvar för sitt åldrande.

Arbets sättet kan jämföras med en studiecirkel. Mötesplatser skapas i form av "livscaféer". Ämnen man tar upp kan vara många och skiftande: Säkerhet i hemmet, kost, motion, kontakter med vänner o.s.v.

I ett kommande nummer av Månadsnytt kommer vi att ta upp lite mer om det här intressanta projektet. Finns det tillräckligt mycket intresse och hur kan vi i så fall gå vidare?

Text: Birgitta Hede. Foto: Allan Hede

*Vi finns, om
du behöver oss!*

Med personligt engagemang
präglat av omtanke och
valfrihet, hjälper vi dig med
allt som rör en stilfull och
värdig begravning.

Varmt välkommen !

Värmlandsvägen 2
Karlskoga
Tel: 0586 - 534 10

FONUS

Jour dygnet runt • fonus.se

Var finns ditt testamente?

Tyvärr försvinner ofta testamenten. Hur blir
arvsfördelningen då? Förvarar du det hos
oss garanterar vi att det kommer fram.

Vi hjälper dig, för en tryggare vardag.

Värmlandsvägen 2, Karlskoga.
Tel 0586-545 72.

Unna dig nått gott!

Te, kaffe, choklad, exklusiva
matprodukter och egen keramik.

Egen keramik

personliga beställningar vid dop, födelse-
dagar, bröllop och begravningar m.m.

Bladet & Bönan

Kyrkotorpsgratan 3, 0586 - 50480

Filial till Krukmakeri Hemjord i Nora

Ett julbord behöver inte kosta skjortan . . .

Prismas Julmeny Vecka 48-51

Adventsbuffé

Torsdag & fredag 11:30-14:30
120:- inkl dryck

Lördagar 11:30-17:00
150:- inkl dryck

Julbord

250:- exkl. dryck
Minst 15 pers endast på beställning

Barn, halva priset!

Boka nu: 070-68 315 90

PRISMA

Terassen, Nya Folkets Hus
www.prisma-kg.se

”Nog går det i min tid, men Oscars pojkar får ett helvete”

Sammanställt av Bertil Edling

Så står åter jul- och nyårshelgerna för dörren. Vädermässigt är det inte så mycket att orda om julmånaden. Den pågående klimatförändringen verkar ha gjort att den har fått något av en dubbelnatur, ett janusansikte över sig: å ena sidan kyla och snö och å den andra barvinter med plusgrader, blåst och regn. Så var inte våra barndoms vintrar. Då var det kallt och snö vid jul och då stämde bondepraktikans benämning betydligt bättre, nämligen vintermånad!

Men månaden är full av seder och traditioner och i den ligger också den högtid som de flesta av oss uppfattar som årets största, julen. Det finns många orsaker till det. Det är en ljusets högtid i årets mörkaste tid och den infaller vid en vändpunkt i kalendern som alltid uppfattats som en betydelsefull tidpunkt. Den har blivit hemmens och barnens särskilda helg. Det religiösa innehållet är allmänmänskligt och lättillgängligt.

Julmånaden år 1865 blev politiskt dramatisk i vårt land och särskilt i Stockholm. Dåvarande regering befarade nämligen oroligheter och upplopp som en följd av det förslag, som lagts om en ny riksdagsordning. För att trygga ”Rikets ständers öfverläggningsfrihet vid behandling af viktiga samhällsfrågor” hade man följaktligen garderat sig med militär från närliggande regementen som förlagts i stridsberedskap för att snabbt kunna ingripa och slå ned eventuella kravaller, och på Stockholms ström hade Sveriges första pansarfartyg monitoren ”John Ericsson” ankrat upp för att markera allvaret i situationen.

Vad var det då för politiskt sprängstoff, som skulle behandlas? Jo, frågan gällde om vi skulle behålla vår gamla ständsriksdag med anor från medeltiden med adel, präster, borgare och bönder eller byta ut den mot en mer tidsenlig representation, nämligen en tvåkammarriksdag. Förslaget väckte en våldsamt agitation för och emot med debatter, tidningsskrivande, namninsamlingar och petitioner.

Flertalet var införstådda med att det gamla ständssamhället spelat ut sin roll och borde ersättas av något nytt, men problemet var att på ett

fredligt sätt få med sig adel och prästerskap på detta. Med stor spänning avvaktades de olika ständens beslut. Bondeståndet sade enhälligt ja utan diskussion. Borgarna hade för att markera stundens allvar och vikt klätt sig i högtidskläder och antog också förslaget. Men prästerna ville inte bestämma sig före adeln och en tidning menade: ”De visade genom sitt handlingsätt, att de var alldeles uppmurkna och ovärdiga att längre innehafva en fjerdedel i representationen”. I adelsståndet debatterades våltaligt och med bländande retorik på Riddarhuset förslaget i hela fyra dagar innan det antogs. Därefter jamade prästerna med. Utgången av omröstningen desarmerade snabbt alla ansatser till upplopp och stämningen förbyttes i glädjeyttringar över hela landet. Från Filipstad rapporterades t.ex att ”det glada budskapet satt hela staden i rörelse. Kanonerna dåna. Skarpskyttemusiken tågar genom gatorna. Utomordentlig glädje fyller alla sinnen. Gud bevar konungen och fäderneslandet!” Kungen var Karl XV, folkkär och ståtlig men som statschef tämligen svag. Han menade om reformen: ”**Nog går det i min tid, men Oscars pojkar får ett helvete**”. Så illa blev det dock inte, men det skulle behövas några generationer konungar innan de fullt ut anpassat sig till den politiska demokratiseringsprocessen. T.o.m. Gustaf V fick finna sig i några ”örfilar” innan han begrep detta. Men det är en annan historia.

God Jul och Gott Nytt År!

Förtätad stämning utanför Riddarhuset den 7 december 1865.

Vi är din support och servicepartner!

Vi kan . . .

- Datorer • Nätverk • Service • Tillbehör

Hälscheck!

Mår din dator bra? Din dator behöver servas då och då precis som en bil. Problemen kan vara allt från damm till virus i systemet. Tjänsten gäller alla datorer även de som inte är köpta hos oss.

Alla medlemmar i SPF har **10% rabatt** på kablar, papper, bläckpatroner, toners och batterier.

Rabatten gäller ej beställningsvaror. Medlemskortet skall visas upp i samband med köpet.

ABC DATA

Telefon 0586-311 40
Bergsmansgatan 2, 69131 Karlskoga
www.abcdanu

*Underkläder
för den
mogna kvinnan
med krav
på kvalité*

Värmlandsvägen 10

Klippning seniorer: Herr 100:-, Dam 140:-

**Välkommen
till oss!**

**Öppet alla dagar
till kl. 21.00**

KARLSKOGA & DEGERFORS

Tandvård och allsång temat på trevlig och informativ 80+ träff

Höstens 80+-träff ägnades åt tänder och allsång. Tandläkare Jan-Olof Forsling berättade med inlevelse om tänder, tandvård och tandjukdomar. Diabilder, overheadbilder, tandborstar med mera bidrog till en intressant och åskådlig föreläsning.

För att få behålla tänderna så länge som möjligt är det viktigt att äta näringsrik mat. Munhålan behöver vila mellan måltiderna därför är småätandet ett fördärv. Godis och kakor bör inte finnas med på menyn. Bättre att dricka vatten! Tandborstningen är utomordentligt viktig. Använd helst en el-tandborste eller en mindre, mjuk tandborste. All tandkräm innehåller fluor men fluorsköljning eller fluortabletter skyddar tänderna lite extra. För att tandborstningen ska bli så effektiv som möjligt bör man med lillfingrets hjälp lära känna tandraderna i käkarna så man lär sig hur man ska nå alla tandytor. Tänderna har ju olika utformning. Lätt att missa de innersta tändernas alla sidor. Tandmellanrummen måste dagligen skötas med tandtråd, stickor och/eller mellanrumsborstar (typ flaskborstar). Detta för att förhindra tandköttinflammationer och att tandfickor uppkommer som tyvärr kan leda till tandlossning.

Kronor, broar och tandimplantat kräver ännu mera rengöring. Jan-Olof betonade att ingenting förbättras förrän beteendet ändras. Kunskap och tillämpning ger tillfredsställelse när vi märker att det känns bra och att det är värt besväret att satsa på munvården. Inte minst ekonomiskt!

Tandläkare Jan-Olof Forsling rekommenderade bl.a. el-tandborstarna.

Till åldrandet hör också muntorrhet. På apoteken finns salivstimulerande tabletter och även konstgjord saliv. Tandläkare kan bistå oss med ett Munvårdskort där vi får hjälp med vilka mellanrumsredskap som är bäst för våra enskilda munnar samt andra tips och råd.

Från vänster: Ruth Bergman, Britta Karlsson och Britt-Maj Svanberg deltog i allsången.

Sigurd Back, Ulla-Britt Leander, Birgitta Nilsson, Barbro Björklund och Margareta Widén lyssnade till Forslings rekommendationer.

Hjalmar Ögren i livligt samtal med Jan-Olof Forsling.

Efter kaffepausen och många trevliga samtal om framtida 80+-träffar började allsången. Inga-Lisa Hindersson ackompanjerade de välkända sångerna. Sjungande människor sprider glädje omkring sig!

Text: **Britt-Marie Danielsson.**

Foto: **Bengt Aldén**

Från mörker till ljusare högtider

En gång om året grips jag av någon sorts lappsjuka – från att vanligtvis vara en relativt glad och positiv person blir jag trött, lite småsur och inåtvänd – november har kommit!

Håll med om att den här månaden är trist. Grå och mörk, ofta lite kall, fuktig och disig.

Som om inte det vore nog så skall vi påminnas om DÖDEN vid flera tillfällen. Det startar med Allhelgonahelgen, som föralldel är vacker med alla pyntade och illuminerade gravar, sen skall det flaggas och ätas en speciell bakelse den 6 november, för att Gustav II Adolf behagade avlida just den dagen 1632.

Lite senare i månaden den 30 "firar" Karl XII:s dödsdag, som ju numera har blivit någon sorts manifestationsdag för diverse fascistiska grupper, som ställer till bråk lite varstans i vårt land. Säg vad man vill – men den stackars kungen har inte fått vila i frid.

Nu har det bestämts, läser jag i bladet, att hans sarkofag skall öppnas och undersökas igen. Det är tredje gången det sker – en gång på 1800-talet och andra gången 1917, då man ville få reda på bl.a. kalibern på den kula, som dödade kungen.

Någon gång på 50-talet, om jag minns rätt, framförde en viss doktor Sandklef i Varberg, att han kommit fram till att Karl XII sköts till döds av någon ur de egna leden och att kulan var gjord av en uniformsknapp. Det blev stort Hallå i vetenskapliga kretsar och än i dag talar man om "Sandklefs knapp".

Nu har man alltså bestämt att man genom nya tekniska möjligheter som står till buds idag, än en gång skall analysera kulan. Bl.a. vill man se om den innehåller mässing av samma slag, som fanns i svenska uniformsknappar vid den här tiden 1718. Snacka om "knappologi", d.v.s. vetenskaplig systematisering av betydelselösa ting!

För övrigt tror jag att den rädsla för döden jag bar med mig under många år (så icke längre) grundlades i byns småskola, där vi inför domsöndagen fick lära oss psalmen 549 (1937 års psalmbok) som inleddes med orden:

"Jag går mot döden var jag går" – sådant fick vi arma ungar lära oss!

Men snart stundar ljusare tider – december kan ju förvisso vara becksvalt, men redan i advent lyser ju tillvaron upp av alla ljus och adventsgranar, Lucia och så småningom julen – jag längtar verkligen dit.

Tänk att "Månadsnytt" firar 25-årsjubileum! Att jag började skriva i tidningen berodde helt enkelt på att vi behövde fylla ut ett tomt utrymme. Läsarna var snälla och ville ha mer, och på den vägen är det. Numera har det blivit nästan som ett Damoklessvärd, som hänger över mig – en bestämd dag varje månad skall jag ha kläckt ur mig ett kåseri, som helst skall vara lite spirituellt och småtrevligt. Jag lovar – det är inte lätt, så nu har jag lovat mig själv att från och med 2010 skall jag bara skriva när jag har något roligt att berätta och inte för att jag känner ett tvång att åstadkomma en skröna varje månad – det här får bli mitt nyårslofte för 2010.

Till sist måste jag bara berätta om en riktig tabbe jag gjort. För en tid sedan besökte jag den närliggande nya affären Netto för att inköpa en duschkräm. Jag gick där och letade (någon betjärande ande fanns ju naturligtvis inte) och fick så småningom fatt på något som av allt att döma var en duschgel. Texten på förpackningen var på polska – ett språk jag icke behärskar. Vid första användningen var jag lite konfunderad över att gelen inte löddrade alls, men jag utgick ifrån att här förelåg något nytt – den doftade i alla fall gott. Nu när jag nästan förbrukat min fina duschkräm har jag av personal på Netto fått veta att flaskan innehåller en hårbalsam som befrämjar hårväxten – något som jag verkligen inte eftersträvar - har fullt sjå att hålla efter mustaschen utan växtnäring!

Tänd nu lite mysljus och njut! Kram!

Ulla C

Det sägs att varje dag är en gåva. Vissa dagar skulle man kunna vara utan den gåvan.

Ur
Gunilla Dahlgrens
Ingen ålder för en
domkyrka

? Gåttfullt ?

av Birgitta Hede

Nu kommer några kända städer. De kan finnas var som helst, men inte i Sverige.

OBS! att ibland passar stavningen bäst och ibland uttalet. Ta fram fantasin!

1. När man blotar en tupp
2. För arvet vidare
3. Grundläggande strömförsörjning
4. Förflyttade sig fågel i Noas båt i vattnet?
5. Spolierade barnens rättigheter
6. Titta på den störste guden
7. Ursäkta, jag hörde inte!
8. Spånadsväxt med halkskydd
9. Kanske 10 %

Lämna svaren på SPF:s exp. senast fredag 15 januari, även om Du inte löst allt.

Vinsten lottas ut bland alla som har 6 rätt eller mer.

Svar och vinnare i nästa nummer.

Svar på gåtor i oktobernumret

1. Kan ca hälften av de nyblivna mammorna göra **Amazon(floden)**
2. Stor idrottstävling **Em(ån)**
3. Han är ledsen för vad han har gjort **Ångerman(älven)**
4. Säger matkonservativ svensk i Kina? **Fyris(ån)**
5. Äggdel **Gula (floden)**
6. Ca 13 % alkohol **Vindel(älven)**
7. Blir den som övar **Van(ån)**
8. Mellan bergen **Dal(älven)**
9. Elakt **Let(älven)**
10. De svenska vokalererna är a, e, i, o, y, å, ä och ö. **Ume(älven)**
11. Inte grumlig **Klar(älven)**

Nr 9 var kanske lite långsökt, men den ligger ju nära oss och en hade tänkt på den. De flesta svarade Nidälven (Nidelva).

Andra rätt bra förslag var Letälven i norra Värmland och Råttån i Västergötland (men dem kände jag inte till).

Vinsten lottades på **Berndt Eriksson**, som får hämta 2 st. Trisslotter på SPF exp.

Ur barnamun ska man få höra mycket eller vad sägs . . .

Småskolelärarinna hade lagt märke till att eleverna började tröttna på den mastiga kristendomsundervisningen. En morgon försöker hon lätta upp stämningen genom att be barnen svara på gåtor.

– Vem är det som har svans och klättrar bra i träd? Kalle kan du svara?

– Det borde vara en ekorre, svarar lille Kalle, men eftersom det är fröken som frågar så är det väl Jesus.

– Hur bär du dig åt för att få kontakt med tjejerna? undrade 12-årige Johan.

– Jag ger dem komplimanger! När jag var ute i söndags med Karin fick hon någonting i ögat. Så sa jag att det var inte så konstigt eftersom hon har så stora ögon! Sånt gillar tjejer! Prova det sa Kjell.

En tid senare möts de igen och Kjell frågar:

– Nå, har du provat mitt råd?

– Ja, jag fick en örfil.

– Va, vad hände?

– Hon fick en sten i skon!

En liten pojke har bråkat i klassen och blivit lite omruskad av sin fröken. En liten stund sitter pojken tyst och tjuvar. Plötsligt säger han högt och trumpet:

– Hemma har vi en ko som heter ”Fröken”. Hon är folkilsken hon med!

Man kan inte påstå att Lasse alltid är så glad över sin lille sons öppna och otvungna sätt. Som när de besökte Lasses svärmor och pojken sa:

– Mormor res på dig upp så jag får se.

– Vad vill du se min lille vän?

– Jag vill se alla pengar som min pappa säger att du sitter på.

Modern försökte få sin lilla dotter att säga ”adjö” ordentligt när tant Greta skulle gå.

– Nå, vad säger man när en gäst ska gå hem?

– Gudskelov!

– Pappa, vem var Eva, undrade lille Per.

– Hon var den första kvinnan på jorden som inte hade någonting att ta på sig.

SPF:s resekommitté inbjuder till

Adventsutflykt med jullunch Söndag 29 nov. Pris 510:- Gudstjänst i Ramundeboda kyrka, julbord på Tivedstorp. Bussresa, julbord med kaffe, exkl. dryck. **Platser finns.**

”Sista dansen” Lördag 30 jan 2010. Endast reservplatser

Loka Brunn – Grythyttan Torsd 18 februari 2010.

Pris 510:- En liten tur till platser i vår närhet.

I priset ingår bussresa, lunchbuffé och kaffe på Loka Brunn. Visning och kaffe med bakverk på Måltidens hus. Därefter guidning av Grythyttans vintillverkning och vinprovning.

Kiruna, Ishotellet i Jukkasjärvi, Esrange m.m.

7 – 10 mars 2010. Pris 6 975:-

Buss t/r Karlskoga – Arlanda, flyg t. Kiruna t/r, 3 nätter hotell Kebne m. frukost, lunch o. middag, guidekostnader och entreer i Kiruna, Ishotellet, Esrange, sameby m.m. **Ett par platser kvar vid snar anmälan!**

Tfn 505 98 el. 070-316 64 65.

Operetten ”Läderlappen” på Kungliga Operan i Stockholm. Fredag 16 april

Pris 1010:- Ett fåtal platser kvar! Bussresa, parkettbiljett, 2-rättersmiddag på Ulvhälls Herrgård.

Planerad resa i maj 2010 till Rügen och Hansastäderna vid Östersjökusten.

Intresserade av resan kan ringa Marianne Cornelid för mer info! Tfn 505 98 eller 070-316 64 65

2010 planerar vi en ny upplevelseresa.

Förslag: Ungern och Sydafrika. För planering behövs tid!

Intresseanmälan till endera av resorna snarast!

Anmälan är inte bindande.

En riktigt God Jul och Ett Gott Nytt År

önskar Mariannelsekommittén

Välkomna att resa med resekommittén: Marianne Cornelid tel. 505 98, 070-316 64 65.

OBS! Till er som betalar till SPF:s expedition, **medtag jämnt belopp.**

Resekommitténs bankgiro: 885-2634